

Democratie onder druk 10

Petra Bolhuis & Theo Meereboer
Zie www.maieutiek.nl

maieutiek.nl

Inleiding

- Top-down democratie in Frankrijk
- Bottum-up democratie in Amerika
- Bieden in vergelijk een begrippenkader
- Signaleren twee basisproblemen van democratie;
 - Tirannie van meerderheid
 - Mild despotisme

maieutiek.nl

Anno nu

- Ten dele zijn wij niet meer bij machte om dáár tirannie van meerderheid te zien waar Tocqueville die ziet.
- Ten dele zijn wij niet meer in staat mild despotisme te herkennen, omdat wij de goed gelukte democratie zijn van welvarende, afhankelijke burgers.
- De vraag is; is dat erg?
- Antwoord; Ja, want daarmee verspelen we de democratie, we zagen ongemerkt de tak af waar we -zo riant en comfortabel- op zitten

maieutiek.nl

Wat Tocqueville niet kon weten

- Kapitalisme wereldwijd,
- Mondialisering en rol van multinationals daarin,
- Omwentelingen in wetenschap en techniek,
- De biologie van de groep,

maieutiek.nl

Kapitalisme een paar punten;

- Geld (rijkdom i.p.v. bezit) als basis,
- Hier en nu centraal,
- Autonome subjecten,
- Gelijkheid,
- Maakbaarheid,
- welbegrepen eigenbelang↑ = productie↑ = consumptie ↑= welvaart↑
- Wetenschap en techniek worden belangrijk voor het welbegrepen eigenbelang

maieutiek.nl

Mondialisering

- Mondialisering in het kielzog van economische uitbreiding.
- Eén mores→ delen van één visie als de juiste. (christelijk kapitalistisch)
- Eerder dan samenwerking tussen de verschillende (min of meer) democratische landen komen multinationals tot stand die grensoverschrijdend bezig zijn;

maieutiek.nl

Gevolgen voor verhouding politiek-economie;

- De democratie is niet langer leidend, maar volgend.
- De politiek wordt het middel om de economie in stand te houden.
- De economie bepaalt de vorm die de politiek mag aannemen.

maicutek.nl

Omwentelingen

- Welbegrepen eigenbelang raakt los van de groeiende productie,
- Stand van zaken in milieu speelt een rol,
- Belanghebbenden zijn niet langer inwoners van dezelfde democratie, als diegenen die werken en de lasten dragen.
- Techniek en cultuur lopen verder uiteen

maicutek.nl

Biologie van de groep

- Welbegrepen eigenbelang heeft een relatie met het kunnen overzien van de effecten van eigen en andermans handelen. Dat is al lang niet meer mogelijk.
- Welbegrepen eigenbelang heeft echter ook relatie met biologische relaties binnen de groep; rechtvaardigheid, verwantschap, het herkennen van verschillen en het accepteren van hiërarchieën maken deel uit van natuurlijke groepsprocessen.

maicutek.nl

Wie is 'de groep'

- Democratie heeft ondertussen gezorgd dat we allemaal tot één groep konden behoren. (mannen, vrouwen, wel of niet Europeanen)
- Internet en *social media* dragen daaraan ook stevig bij.
- Groep = iedereen.
- Maar 'iedereen' is niet te overzien in het kader van een welbegrepen eigenbelang.

maicutek.nl

Effecten binnen nationale staten

- Scholing en aanpassing aan hetzelfde arbeidsethos → grotere gelijkheid. Hoe groter gelijkheid hoe minder tolerantie voor verschillen zegt Tocqueville.
- Combinatie met het ideaal van maakbaarheid leidt tot;
 - Toename van vastleggen van verschillen als waren het vormen van ophefbare ongelijkheid.
 - Protocollen voor het daadwerkelijk gelijkmaken van alle burgers

maicutek.nl

Internationaal

- Subgroepen die eigen belangen gaan verzorgen met of tegen multinationals (associaties en '*politics of the households*')
- Grotere overheidsorganisaties die mondiale grenzen gaan trekken waar we dat bottom-up niet kunnen.
- Media die maken dat keuzes van kleine individuen onverwacht grote effecten hebben (angorafilmpje)

maicutek.nl

Individueel

- Zeden als het dragen van een eigen verantwoordelijkheid, thymos, risico's durven nemen en ruimte bieden aan het verschillend zijn, zullen nodig zijn als tegenwicht van een paternalistische democratie.
- Aandacht voor het verschil zal nationaal en internationaal ruimte moeten krijgen, naast en tegenover de grote aandacht voor gelijkheid en ongelijkheid die inherent is aan de democratie op de top van haar macht.

maieutiek.nl